

Uvodnik

Adriana Sabo

Podiplomska šola ZRC SAZU
Ljubljana, Slovenija
adrianasabo259@gmail.com

Milan Milojković

Univerza v Novem Sadu
Akademija umetnosti
Srbija
milanmuz@gmail.com

Ob 120. obletnici rojstva Mihovila Logarja

Letos mineva 120 let od rojstva skladatelja Mihovila Logarja (1902–1998), po rodu Slovenca, ki je največji del svojega življenja in poklicne kariere povezoval z Beogradom. Mihovil Logar je bil rojen na Reki, od koder je odšel po aneksiji mesta s strani Mussolinijevih fašistov. Tukajšnja glasbena zgodovina ga v prvi vrsti pozna kot člana tako imenovane Praške skupine skladateljev, med katerimi so bili tudi Ljubica Marić, Stanojlo Rajičić, Milan Ristić, Dragutin Čolić in Vojislav Vučković. Tako poimenovani zato, ker so v medvojnem obdobju študirali kompozicijo v Pragi, so omenjeni avtorji in avtorica za lokalno glasbeno sceno pomembni tudi kot eni od prvih, ki so – vsekakor pod vplivom svojih praških profesorjev – na teh prostorih eksperimentirali z elementi avantgardnih nazorov, tedaj zelo aktualnih v glasbenih kulturah dežel zahodne Evrope. Od leta 1927 je Logar živel v Beogradu, kjer je sprva delal kot profesor klavirja in teoretičnih predmetov v Glasbeni šoli, potem pa v Srednji glasbeni šoli, ustanovljeni pri Glasbeni akademiji (od leta 1940 naprej). Takoj po vojni je bil leta 1945 izvoljen za izrednega in leta 1955 za rednega profesorja na Glasbeni akademiji (danes Fakulteta glasbene umetnosti), kjer je predaval kompozicijo. Od 1956. do 1958. leta je bil Logar predsednik Združenja skladateljev Srbije, prejel pa je tudi odlikovanje dela z rdečo zastavo. Njegova *Himna Beogradu* (ali *Pesem Beogradu*, odvisno od vira) je bila komponirana leta 1960 na besedilo Tanasija Mladenovića, junija 2021 pa je bila razglašena

za uradno himno srbske prestolnice. Poleg njegovega skladateljskega in profesorskega dela je bil Mihovil Logar predvsem pri medvojnem beograjskem občinstvu znan tudi kot izvajalec in pomemben dejavnik tedanjega glasbenega življenja prestolnice.

Bogat ustvarjalni opus tega avtorja do danes ni popolnoma popisan in sistematiziran. Največje število dostopnih virov navaja, da je zložil več kot dvesto del. Med njimi so štiri opere (*Četiri scene iz Šekspira*, 1931, *Sablazan u dolini Šentflorijanskoj*, 1938, *Pokondirena tikva*, 1954, in *Četrdeset prva*, 1959), balet *Zlatna ribica* (1950), veliko število orkestrskih, klavirskih in komornih del ter solo pesmi in kantate. Čeprav sistemsko raziskovanje osebnosti in dela Mihovila Logarja do danes ni bilo opravljeno, je treba omeniti, da obstaja določeno število publikacij, posvečenih prav razumevanju glasbe in izbranih del tega avtorja. Med najzgodnejšimi tovrstnimi pogledi je segment publikacije *Muzički stvaralci u Srbiji* Vlastimirja Peričića (Beograd, Prosveta, 1969: 219–237). Ob zaznamovanju 20. obletnice smrti skladatelja je bil v založbi Oddelka za muzikologijo Fakultete glasbene umetnosti v Beogradu objavljen dragocen zbornik prispevkov, osredotočenih na analizo ustvarjalnosti Mihovila Logarja, z naslovom *Allegretto Giocoso, Stvaralački opus Mihovila Logara* (Roksanda Pejović (ur.), 2008). Pod mentorstvom Vlastimirja Peričića je bilo v devetdesetih letih prejšnjega stoletja napisanih nekaj diplomskih nalog, posvečenih skladateljevemu delu, do danes pa je nastalo tudi več strokovnih in znanstvenih besedil na to temo. Logarjevo ustvarjalnost se pogosto omenja tudi v okviru splošnih besedil, posvečenih domači glasbi 20. stoletja.

Pričujoča številka časopisa *Slovenika* prinaša šest izvernih znanstvenih in strokovnih besedil, pričanja pa se z besedilom dr. Anica Sabo z naslovom *Iz simfoničnega opusa Mihovila Logarja (1902–1998): Rondo rustiko*, v katerem obravnava vprašanja manifestacije glasbenega toka in simetrije v skladbi *Rondo rustiko*. Poleg dragocenih vpogledov v samo glasbeno gradivo tega dela avtorica strnjeno predstavi fenomen glasbenega toka ter konkretno metodologijo za njegovo uporabo v postopku analize izbranih glasbenih stvaritev. V delu z naslovom *Dve tokati za klavir in godalni orkester Mihovila Logarja* Miloš Bralović obravnava posamezne stilne značilnosti skladateljevega zgodnjega ustvarjalnega obdobja, ki jih je mogoče opaziti na izbranem vzorcu. Izhajajoč iz splošnih značilnosti avtorjevega glasbenega izraza in osnovnih potez neoklasicizma si Bralović prizadeva zajeti specifičnosti Logarjevega neoklasicizma in njegovega odnosa do glasbenega izročila. V zadnjem besedilu z naslovom *Humor v »Mali serenadi«* Mihovila Logarja Neda Nikolić v fokus raziskave postavi humor, kontradiktoren fenomen, ki se pogosto upira jasni definiciji, in obravnava način, kako se ta izrazi v izbranem avtorjevem delu. Izhajajoč iz različnih teoretičnih dojemanj humorja Nikolićeva izpostavi konkretne kompozicijsko-tehnične postopke ter manirizme, ki se jih v kontekstu tega dela lahko tolmači kot

znake vedrine, šale in optimizma ter so tudi sicer pogosto povezani z glasbo, prav tako pa s samo osebnostjo Mihovila Logarja.

Poleg analitičnih besedil osma številka *Slovenike* zajema tudi tri pregledne tekste. Strnjen prikaz zapuščine Mihovila Logarja, ki ga hranijo v Odboru za zaščito srbskega glasbenega izročila SANU, sta sestavili članici Odbora Bojana Radovanović in Marija Golubović. V naslednjem besedilu je Lidija Podlesnik Tomášiková predstavila popis partitur skladb Mihovila Logarja, ki so shranjene v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani. Besedilni sklop zaokroža prispevek Teodore Trajković s popisom napisov o Mihovilu Logarju, skupaj s skladateljevim življenjepisom. Zahvaljujoč obilici podrobnosti, ki jih naštetih besedila prinašajo, verjamemo, da bodo v veliki meri olajšala prihodnje raziskave in omogočila lažji dostop do primarnega gradiva ter doslej objavljenih analiz skladateljeve glasbe.

V nadaljevanju številke predstavljamo prevod besedila Mihovila Logarja iz publikacije *Beograd v spominih 1919–1929*, ki nosi naslov *Moja prva leta bivanja v Beogradu, med naslednjimi petdesetimi* in v katerem skladatelj na vesel ter duhovit način z bralci deli svoje prve vtise o Beogradu. Logarjev zapis je prevedla Maja Đukanović. Zahvaljujoč prijaznosti družine Logar pa smo dobili priložnost, da objavimo tudi nekaj fotografij iz skladateljevega osebnega arhiva, ki vsaj nekoliko odstirajo vpogled v tisti del njegovega življenja, ki očem javnosti pogosto ostaja skrit. Ob tej priložnosti se Logarjevi družini pristrčno zahvaljujemo.

V rubriki *Varia* se vsebina nadaljuje z intervjuji Helene Rill, v katerih se avtorica pogovarja z migrantkami iz Slovenije v Srbijo, Natalija Panić Cerovski piše o suprasegmentnih značilnostih in novih znakih navajanja, Janja Vollmaier Lubej pa analizira, na kakšen način so teme brezizhodnosti in brezupnosti konkretizirane v dveh romanih Berte Bojetu. V okviru *Kronike* je predstavljen tekst Ivane Kronje o Dnevih slovenskega filma v Beogradu, 2020–2022. Med prikazi se nahajajo tudi kritičen pogled Stefana Savića na koncert glasbe Mihovila Logarja v galeriji SANU, prikaz dveh jubilejev lektorata za slovenski jezik na Filološki fakulteti Univerze v Beogradu Boštjana Božiča, pogled na tematski zbornik *BeLiDa 2021* Jelene Budimirović in prikaz realizacije projekta *AVANTES – Advancing Novel Textual Similarity-based Solutions in Software Development* Borka Kovačevića.

Upamo, da bo pričujoči doprinos k proslavi skladateljevega jubileja spodbudil nadaljnje delo na področju sistematizacije in razumevanja bogatega ter raznolikega ustvarjanja Mihovila Logarja.